

Hálózatok építése és üzemeltetése

Linux

Miért Linux?

UNIX

▶ UNIX operációs rendszerek

- ▶ sok évtizedes sikertörténet
- ▶ nagy teljesítmény, megbízhatóság, robusztusság
- ▶ nagyon sok helyen használják
- ▶ különböző környezetekben, különböző feladatokra
 - ▶ vállalati környezet, szolgáltatók, adatközpontok, beágyazott rendszerek, **routerek**, stb.
- ▶ sokoldalú: számos elérhető program (ld. GNU csomagok)
- ▶ sokféle UNIX és UNIX-like rendszer
 - ▶ pl. FreeBSD, Solaris, Mac OS X (FreeBSD alapú), GNU/Linux

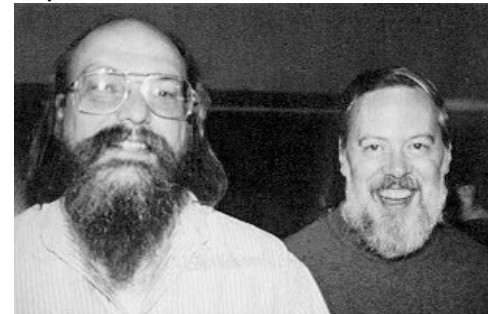
▶ **Hálózatkezelés**

- ▶ első TCP/IP protocol stack
- ▶ jól kidolgozott, hatékony hálózatkezelés
- ▶ testreszabható működés
- ▶ sok kísérleti megoldás itt volt implementálva először

UNIX történet

▶ AT&T/Bell Labs

- ▶ 1960-as évek: Multics (Multiplexed Information and Computing System)
 - ▶ MIT, Bell Labs, GE projekt: időosztásos operációs rendszer mainframe-re
 - ▶ túl komplex volt
- ▶ Bell Labs (Ken Thompson, Dennis Ritchie, ...)
 - ▶ kivonultak a Multics projektből
 - ▶ 1969: Unics (Uniplexed Operating and Computing System)
 - K. Thompson 1 hónap alatt implementálta az első Unics-ot PDP-7-re :)
 - kernel, shell, text editor, assembler (1-1 hét alatt)
 - -> Unix (többen tartják saját ötletüknek az elnevezést...)
 - ▶ 1972: C nyelven újraírták (PDP-7 assembly helyett)
 - **hordozhatóság!**
 - több HW architektúrára portolható
 - (a C nyelv sikertörténete szintén fontos volt!)

UNIX, B, C languages, QED/ed text editor (regexp),... GO

UNIX történet

▶ Terjedése

- ▶ AT&T jogi okok miatt nem léphetett be a computer üzletbe
- ▶ a forráskódot oda kellett adni, aki kérte
- ▶ amerikai egyetemek megkapták a forráskódokat, gyorsan terjedt a használata
- ▶ pl. University of California, Berkeley (BSD)
- ▶ 1984: Bell Labs leválasztása után fizetős termék lett (System V)

Két fontos UNIX változat a '80-as években (1st phase of the Unix wars)

▶ BSD

- ▶ Berkeley Software Distribution (University of California, Berkeley)
- ▶ 1977-től 1995-ig
- ▶ jelentősebb verziók: 4.2BSD, 4.3BSD, 4.4BSD

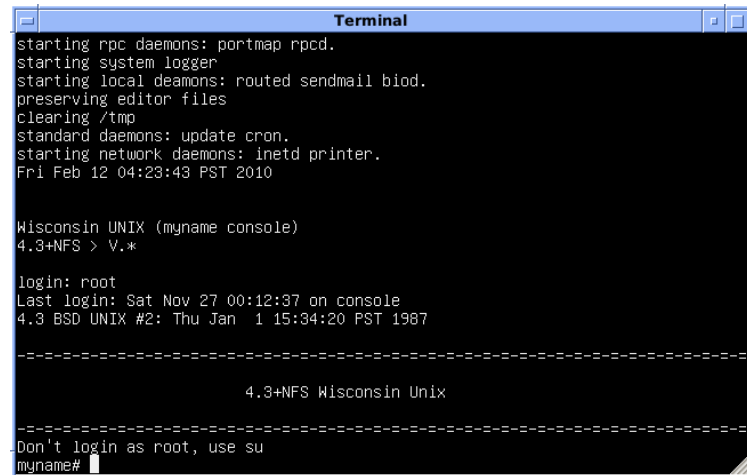
▶ System V

- ▶ AT&T belső név: Unix 5.0
- ▶ System III termék utódja
- ▶ legfontosabb verzió: System V Release 4 (SVR4)

▶ POSIX (1988-től)

- ▶ Portable Operating System Interface
- ▶ IEEE "Unix szabvány"

4.2 > V
posztterek :)


```
Terminal
starting rpc daemons: portmap rpcd.
starting system logger
starting local daemons: routed sendmail biod.
preserving editor files
clearing /tmp
standard daemons: update cron.
starting network daemons: inetd printer.
Fri Feb 12 04:23:43 PST 2010

Wisconsin UNIX (myname console)
4.3+NFS > V.*

login: root
Last login: Sat Nov 27 00:12:37 on console
4.3 BSD UNIX #2: Thu Jan 1 15:34:20 PST 1987

-----
                                4.3+NFS Wisconsin Unix
-----

Don't login as root, use su
myname#
```

UNIX történet

1969
1971 to 1973
1974 to 1975
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001 to 2004
2005
2006 to 2007
2008
2009
2010
2011
2012 to 2013

Unnamed PDP-7 operating system

Unix Version 1 to 4
Unix Version 5 to 6

PWB/Unix

BSD 1.0 to 2.0
Unix Version 7
Unix/32V

BSD 3.0 to 4.1

Xenix 1.0 to 2.3
System III

BSD 4.2

Sun OS 1 to 1.1

Xenix 3.0
System V R1 to R2

Unix Version 8

BSD 4.3

Sun OS 1.2 to 3.0

SCO Xenix
System V R3

Minix 1.x

NEXTSTEP/OPENSTEP 1.0 to 4.0

Unix 9 and 10 (last versions from Bell Labs)

BSD 4.3 Tahoe
BSD 4.3 Reno

Sun OS 4

AIX 1.0
SCO Xenix V/286
System V R4

HP-UX 1.0 to 1.2

Linux 0.0.1

386BSD

BSD NET/2

FreeBSD 1.0 to 2.2.x

BSD 4.4 to 4.4 lite2

NetBSD 0.8 to 1.0

SCO Xenix V/386

HP-UX 2.0 to 3.0

Linux 0.95 to 1.2.x

FreeBSD 3.0 to 3.2

FreeBSD 3.3 to 9.x

NetBSD 1.1 to 1.2

NetBSD 1.3

OpenBSD 1.0 to 2.2

SCO Unix 3.2.4

UnixWare 1.x to 2.x

Solaris 2.1 to 9

HP-UX 6 to 11

Minix 2.x

Mac OS X Server

Mac OS X 10.0 to 10.9.x (Darwin)

NetBSD 1.3 to 6.x

OpenBSD 2.3 to 5.x

OpenBSD 2.3 to 5.x

OpenServer 5.0 to 5.0.4

UnixWare 7.x

Solaris 10

HP-UX 11i to 11i v3

Linux 2.0 to 2.6.x

FreeBSD 3.0 to 3.2

FreeBSD 3.3 to 9.x

NetBSD 1.3 to 6.x

OpenBSD 2.3 to 5.x

OpenBSD 2.3 to 5.x

AIX 3.x to 7.1

OpenServer 5.0.5 to 5.0.7

UnixWare 7.x

Solaris 10

HP-UX 11i to 11i v3

Minix 3.x

Linux 3.x

FreeBSD 3.3 to 9.x

NetBSD 1.3 to 6.x

OpenBSD 2.3 to 5.x

OpenBSD 2.3 to 5.x

OpenServer 6.0

UnixWare 7.x

Solaris 10

Solaris 11

OpenSolaris and derivatives

HP-UX 11i to 11i v3

Legend:

- Open Source (Green)
- Mixed/Shared Source (Orange)
- Closed Source (Red)

1969
1971 to 1973
1974 to 1975
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001 to 2004
2005
2006 to 2007
2008
2009
2010
2011
2012 to 2013

GNU/Linux

▶ Richard Stallman

▶ GNU Project (GNU's not Unix), 1983

- ▶ cél: teljes Unix-kompatibilis szoftver rendszer megalkotása tisztán szabad szoftver komponensekből
- ▶ számos komponens megvalósult
 - GNU Compiler Collection (GCC), GNU Binary Utilities (binutils), bash shell, GNU C library (glibc), GNU Core Utilities (coreutils), Emacs szövegszerkesztő, ...
- ▶ kivéve a kernel
 - (jelenlegi verzió: GNU Hurd/Mach kernel és mikrokernel)

▶ FSF (Free Software Foundation), 1985

- ▶ egy mozgalom, filozófia

▶ GNU GPL (GNU General Public License), 1989

▶ Linus Torvalds

▶ első Linux kernel: 1991

- ▶ monolitikus kernel (egyetlen nagy program), Intel x86 architektúrára
- ▶ tartalmazott Minix (A. Tanenbaum) és GNU komponenseket

▶ Linux: szigorúan véve csak a kernel

▶ Linux kernel + GNU komponensek: GNU/Linux operációs rendszer

▶ Linux trademark: Linux Foundation

- ▶ üzlet orientált

▶ SZV tárgy: Nyílt forráskódú és szabad szoftverek (vitmav66)

GNU/Linux

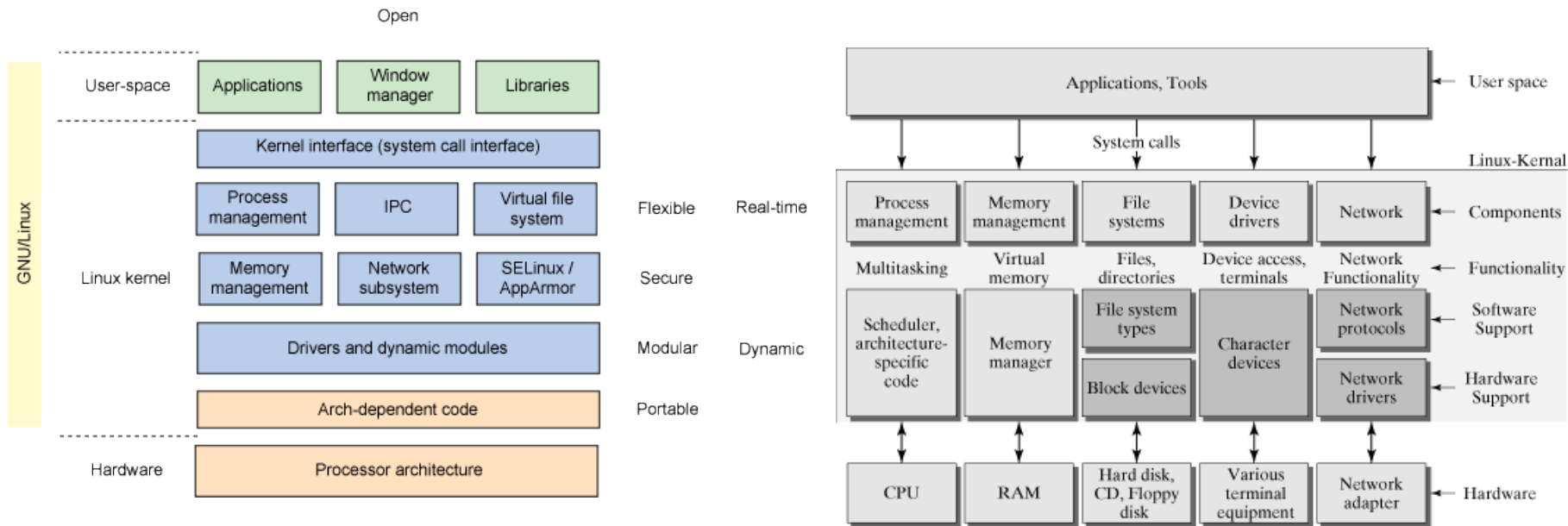
- ▶ Eredetileg: free OS Intel x86 PC-re
- ▶ Ma
 - ▶ a legtöbb HW platformra portolt OS
 - ▶ a legelterjedtebben használt általános célú OS (Android!)
- ▶ Hol használják?
 - ▶ szerverek, szuperszámítógépek, mainframe gépek, adatközpontok
 - ▶ desktop PC, notebook (itt elég kicsi a részesedése...)
 - ▶ beágyazott rendszerek, mobil telefonok, tabletek, TV-k
 - ▶ hálózati eszközök (routerek, switch-ek, stb.)
- ▶ Disztribúciók
 - ▶ “Linux operációs rendszer csomagok”
 - ▶ legfontosabb szabadon elérhető:
 - ▶ Debian GNU/Linux, Ubuntu, Arch Linux, CentOS, Fedora, Gentoo Linux, Linux Mint, openSUSE
 - ▶ egy-két fizetős:
 - ▶ Red Hat Enterprise Linux, SUSE Linux Enterprise Server

GNU/Linux rendszer

A rendszer felépítése

- ▶ A Linux egy
 - ▶ többfelhasználós (multiuser)
 - ▶ többfeladatos (multitasking)
 - ▶ operációs rendszer a Unix-kompatibilis eszközök teljes készletével
- ▶ Három fő rész
 - ▶ **Kernel:** az operációs rendszer központi eleme
 - ▶ szabályozza a rendszer működését, vezérli a perifériákat, a rendszererőforrásokhoz való hozzáférést és olyan alapfeladatokat lát el, mint például a processzek ütemezése vagy a virtuális memória kezelése
 - ▶ mindig privilegizált végrehajtási módban (kernel mode) hajtódik végre, amikor minden fizikai erőforráshoz hozzáfér
 - ▶ kernel módba váltás a rendszerkönyvtárak rutinjaiban levő rendszerhívásokkal történik
 - ▶ **Rendszerkönyvtárak**
 - ▶ standard funkciókat valósítják meg, melyeken keresztül az alkalmazások együtt tudnak működni a kernellel
 - ▶ olyan függvényeket biztosítanak, melyekre több alkalmazásban is szükség van, így azokat nem kell minden programmal együtt külön lefordítani és tárolni, hanem egy közös helyen tárolva bármely program elérheti őket
 - ▶ **Segédprogramok (felhasználói programok)**
 - ▶ a felhasználói igények széles körét lefedő alkalmazások különféle egyedi, illetve speciális feladatokra, mint például: rendszer inicializálás, konfigurálás, állandóan futó programok a hálózati kapcsolatok kezelésére, belépési kezdeményezések kezelésére, naplózásra, stb.

A rendszer felépítése

Shell

- ▶ Egy kiemelt felhasználói program: shell (héj)
 - ▶ “operációs rendszer felhasználói felülete”
 - ▶ sikeres belépés után normál esetben elindul a (felhasználó által beállított) shell program
 - ▶ operációs rendszer számára kiadott parancsok beolvasása, értelmezése
 - ▶ pl. billentyűzet segítségével felhasználói és egyéb programok indítása
 - ▶ nem csak parancsértelmezők: script nyelvek is!
- ▶ Elterjedt shell programok
 - ▶ sh: Bourne shell (első volt, szinte minden Unix változatban megtalálható)
 - ▶ bash: Bourne Again Shell (Linux default)
 - ▶ csh: C shell (szintaxisa a C programozási nyelvre épül)
 - ▶ ksh: Korn shell (a Bourne shell és a C shell egyfajta ötvözete)
 - ▶ ash: Almquist shell (erőforráshiányos környezetekben használják)

```
[usr@localhost]# cd /etc/
[usr@localhost]# ls
azps                gimp                man_db.conf        rc5.d
apache              group               modprobe.conf      resolv.conf
asciidoc             group-             modules            resolv.conf.dhclient
asound.state        grub               nplayer            rpc
ati                 gshadow            ntfs                scsi_id.config
blkid.tab           gshadow-          ndiswrapper        services
blkid.tab.old       gview             nsswitch.conf      shadow
contrab             gtk                passwd             shadow-
defaults            hostname           passwd-            shells
dev.d               hosts              playlist            slim.conf
dhclient.conf       hotplug           printcap            ssh
dhclient-script     init.d            printcap.sample    ssl
dhcpd.conf          inittab           profiles            sysctl.conf
environment          inputrc           profptd.conf       syslog.conf
environment-common iproute2          protocols           system
e2fs.conf           ld.so.cache       qt                 timeformat
fsck.allow          ld.so.conf        rarfiles.lst       udev
fsck.conf           limits            rc0.d              vmware
fsck.deny           locale.gen        rc1.d              wpa_supplicant.conf
fdprm               localtime         rc2.d              x11
fglrxprofiles.csv  login.access      rc3.d              XF86Config
fglrxrc             login.defs        rc4.d              xinetd.conf
fonts               lpd               rc5.d              xinetd.d
fontastic           mail              rc6.d              xsl
fstab               man.conf          rc.boot            xpdrfc
[usr@localhost]#
```

“Grafikus shell”

- ▶ Desktop environment
 - ▶ minden SW, ami kell a desktophoz
 - ▶ window manager (pl. KWin)
 - ▶ file manager (pl. Dolphin)
 - ▶ toolkit (pl. Qt, GTK+)
 - ▶ témák
- ▶ Például
 - ▶ KDE
 - ▶ GNOME
 - ▶ Xfce
 - ▶ LXDE
- ▶ Grafikus rendszer
 - ▶ X Window System
 - ▶ (Wayland)

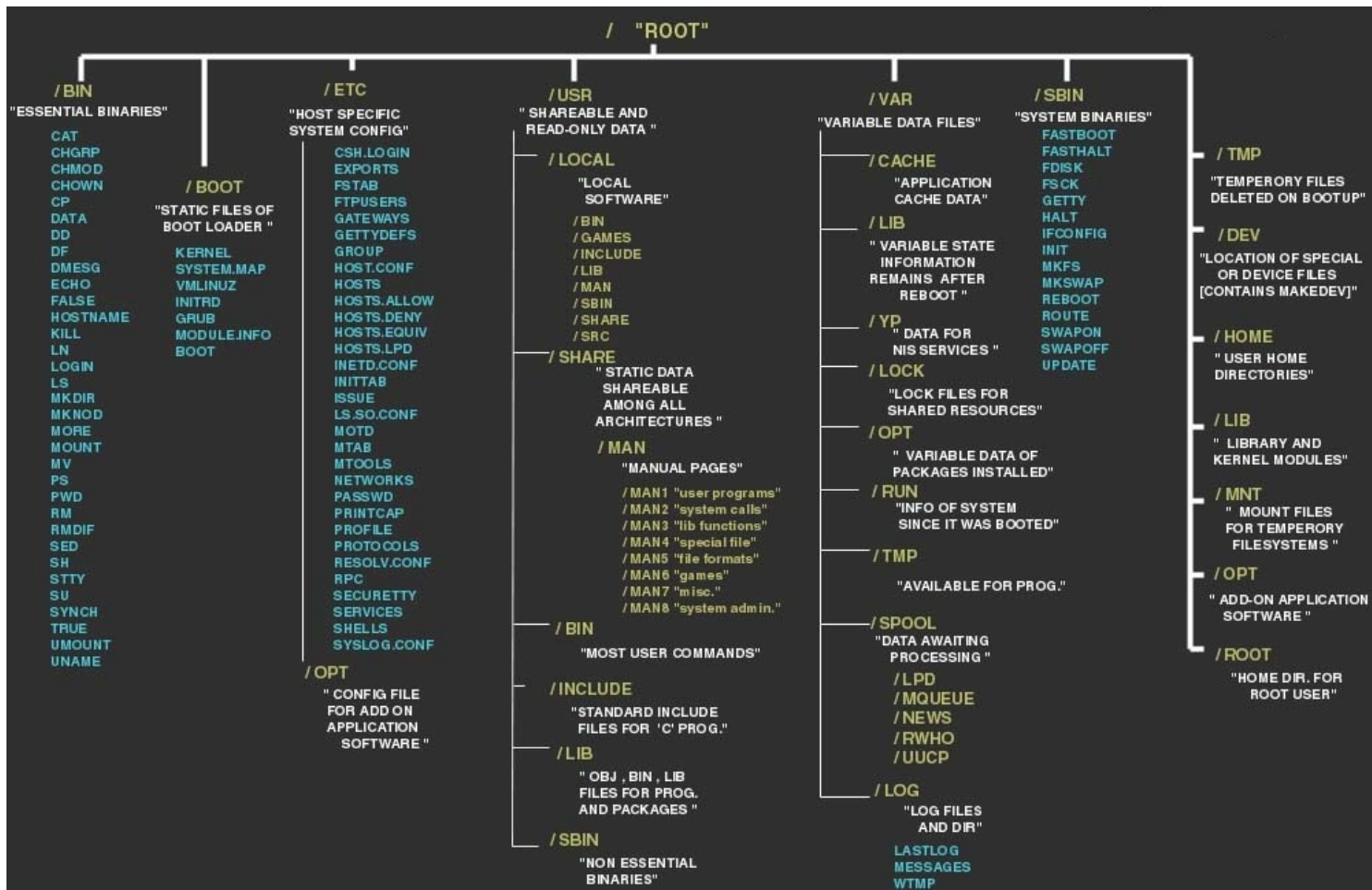

Állományrendszer

- ▶ Unix állományrendszer, fa struktúra
- ▶ Alap koncepciók
 - ▶ **minden egy fájl**
 - ▶ egységes programozási felület, ugyanazok a parancsok (függvények) használhatók
 - ▶ egyetlen (virtuális) fájlrendszer
 - ▶ minden valós fájlrendszer, hardvereszköz, processz ez alatt
 - ▶ tetszőleges kötetek csatolhatók (mount) a fa struktúra tetszőleges pontjához
 - ▶ típusok: plain, device, directory, socket, symbolic link, ...

Állományrendszer

- ▶ Egy gyökér (root, “/”), minden ez alatt
 - ▶ felépítés: FSH (File System Hierarchy) szabvány szerint
 - ▶ /bin: legfontosabb futtatható programok
 - ▶ /boot: tömörített kernel image-ek (vmlinuz*) és a kernellel kapcsolatos segédfájlok
 - ▶ /dev: hardverekhez tartozó fájlbejegyzések
 - ▶ /etc: konfigurációs fájlok helye (a konfig fájl általában a csomag nevével egyezik meg)
 - /etc/init.d/: A rendszer szolgáltatásait kezelő scriptek. Minden itteni script azonos paraméterekkel hívható meg (start, stop, restart)
 - /etc/fstab: fájlrendszer beállításai
 - ▶ /home: felhasználói könyvtárak (pl. /home/jozsi) (pl. bash esetén “~” karakterrel is lehet hivatkozni)
 - ▶ /lib: A /bin alatti programok által használt megosztott könyvtárak (shared library-k) gyűjtőhelye.
 - ▶ /mnt: az itt levő alkönyvtárakba szokás becsatolni (“mountolni”) a különböző fájlrendszereket.
 - ▶ /proc: virtuális fájlrendszer, interfész a kernel felé; egyes fájlokból a rendszer aktuális állapota olvasható ki (pl. /proc/cpuinfo: cpu információ lekérdezése), másokba írva a kernel beállításait változtathatjuk meg (pl. /proc/sys/net/ipv4/ip_forward: IP forwarding engedélyezése vagy tiltása)
 - ▶ /root: A rendszergazda home könyvtára
 - ▶ /sbin: rendszergazda által használt binárisok; pl. mke2fs, cfdisk, init, ...
 - ▶ /tmp: ideiglenes (temp) fájlok helye; mindenki számára írható, tartalma időnként (beállítástól függően) törlődik.
 - ▶ /usr: Unix System Resources, a programok saját könyvtárai, fájljai vannak itt. Alatta majdnem a teljes FSH le van duplikálva
 - ▶ /var: gyakran változó tartalmú adatfájlok vannak itt; pl. naplófájlok (logok), mailspool, print spool, ...

Védelmi rendszer

- ▶ Többfelhasználós rendszer
- ▶ védeni kell a
 - ▶ fájlokat a háttértárolón
 - ▶ processzeket a memóriában
- ▶ felhasználók, csoportok (users, groups)
- ▶ minden felhasználónak
 - ▶ egyedi azonosítója van
 - ▶ több csoporthoz is tartozhat
- ▶ fájl
 - ▶ egy tulajdonosa van (user) és van egy felhasználói csoportja
 - ▶ módosítás: `chown user:group file`
 - ▶ és védelmi kódja, ami szabályozza, hogy ki olvashatja, írhatja, futtathatja
 - ▶ lekérdezés: `ls -l`
 - ▶ `-rwxr-xr-- 1 user group ...`

Védelmi rendszer

▶ Jogosultságok állítása

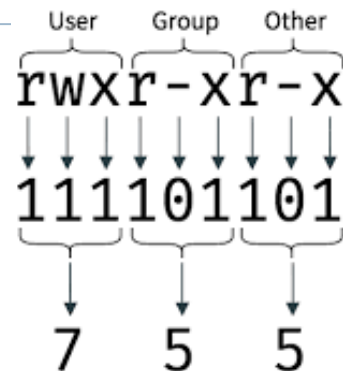
- ▶ `chmod [u|g|o][+|-|=][r|w|x|...] file`
- ▶ egyes felhasználói körökhöz (u/g/o, tulajdonos/csoport/mások)
- ▶ jogosultságok (r/w/x, olvasás, írás, végrehajtás)
- ▶ adhatók (+), illetve elvehetők (-)

- ▶ Példa: tulajdonosnak és a csoportjának írási és végrehajtási jogot is adunk (az eddigi jogok mellé):

- ▶ `chmod ug+wx file`

▶ Katalógus (könyvtár)

- ▶ végrehajtás helyett keresési (listázási) jog
 - ▶ fájl védelme nem függ az őt tartalmazó katalógus védelmétől!

Alapvető parancsok

HF: részletesen átnézni a gyakorlatra

Parancsok

- ▶ Parancsok a shell-ben adhatók ki
- ▶ általános felépítésük:
 - ▶ `parancs kapcsolók argumentumok ...`
 - ▶ kapcsolók legtöbbször “-” jellel kezdődnek
 - ▶ ha fájlnev helyén áll “-”, akkor a standard inputot vagy standard outputot jelenti
 - ▶ pl: `ls -l *.txt` (részletes lista a .txt végződésű fájlokról)

Hasznos parancsok

▶ **man**

- ▶ leghasznosabb parancs, minden UNIX-alapú rendszer részét képezi
- ▶ felhasználói kézikönyv, mely az összes parancs, függvény, API hívás leírását tartalmazza, valamint a főbb konfigurációs fájlokat
- ▶ a man oldaláról a q billentyű lenyomásával lehet kilépni
- ▶ pl: `man ls`

▶ **mc**

- ▶ Midnight Commander: könnyen használható fájlkezelő program sok hasznos segédfunkcióval

▶ **shutdown, halt, reboot, poweroff**

- ▶ rendszer leállítása vagy újraindítása

▶ **su, su username; sudo, sudo -u username**

- ▶ superuser jogosultság megszerzése (su), illetve adott felhasználói jogosultság megszerzése
- ▶ sudo használatával egy parancs hajtható végre az adott jogosultsággal

Fájlrendszerrel kapcsolatos műveletek

▶ **cd, pwd, mkdir, rmdir, ls, find, tar**

- ▶ Könyvtárműveletek: aktuális könyvtár megváltoztatása, aktuális könyvtár kiírása, könyvtár létrehozása, üres könyvtár törlése, könyvtár tartalmának kiírása, fájlok keresése a könyvtár hierarchiában nevük vagy tulajdonságaik alapján, könyvtárak archiválása vagy visszaállítása
- ▶ nem üres könyvtárak törlésére a fájl törlési parancs rekurzív változatát kell használni (rm -r)
- ▶ pl: az aktuális könyvtártól (".") rekurzívan keresi a .html fájlokat és a talált fájlokról részletes információt ad (mindegyik találatra végrehajtja az ls -l parancsot):
 - ▶ `find . -name '*.html' -exec ls -l '{}' \;`

▶ **touch, rm, cp, mv, ln**

- ▶ Fájl műveletek: fájl létrehozása vagy "megérintése" (dátumok aktuálisra állítása rajta), törlése, másolása, mozgatása, linkelése (szimbolikus link létrehozásához használjuk a -s opciót)
- ▶ cp, mv, ln paraméterei mindig forrás - cél sorrendben követik egymást
- ▶ -r (vagy -R) kapcsolóval lehet rekurzívan (alkönyvtárakkal együtt) végezteni fájl műveleteket
- ▶ pl: szimbolikus link létrehozása a szülő könyvtárban elhelyezkedő prog fájlra proglink néven:
 - ▶ `ln -s ../prog proglink`

▶ **df, du, fsck, mount, umount**

- ▶ Adminisztratív műveletek: fájlrendszerek diszkhasználata, adott könyvtárak diszkhasználata (alkönyvtárakkal együtt), fájlrendszer ellenőrzése, fájlrendszer csatolása, illetve leválasztása.

Processzkezelés

▶ **ps, kill, top**

- ▶ processzlista kiíratása, egyes processzek megölése (signal küldése)
- ▶ leggyakoribb kombináció a ps aux
- ▶ a kill parancs paramétere a ps által mutatott process ID
- ▶ ha a kill hatására nem hal meg a processz, úgy a kill -9 kombináció még segíthet (ez a kötelező érvényű felfüggesztés jelzése)
- ▶ a top paranccsal monitorozhatjuk az éppen aktuális processzeket, kilépés q billentyűvel.

▶ **watch, sleep**

- ▶ watch a paraméterében megadott parancsot adott időnként (alapértelmezésben ez 2 sec) lefuttatja, és a kimenetét megmutatja
- ▶ sleep adott ideig alszik (az időt másodpercekben kell megadni).

Szűrők

HF: részletesen átnézni a gyakorlatra

Szűrők

- ▶ Nagyon hasznos Unix eszközök
- ▶ egyszerű programok
 - ▶ standard bemenetüket a megfelelő művelet elvégzése után a standard kimenetükre másolják
 - ▶ sok önmagában nagyon egyszerű műveletet megvalósító szűrő van
 - ▶ általában a segédprogramok képesek szűrőként is működni
 - ▶ szűrők egymás után kapcsolhatók a pipe (csővezeték) segítségével
- ▶ shell által végrehajtott programok alapból 3 megnyitott állománnyal indulnak
 - ▶ standard input (0)
 - ▶ standard output (1)
 - ▶ standard error (2)
 - ▶ ezek átirányíthatók

Szűrők

- ▶ **Bemenet/kimenet átirányítás**
 - ▶ `prog < file`: standard input átirányítása (vagy hosszabban: `0<`)
 - ▶ `prog > file`: standard output átirányítása (vagy hosszabban: `1>`)
 - ▶ `prog 2> file`: standard error átirányítása
 - ▶ `prog 2>&1`: standard error átirányítása standard outputba
 - ▶ `prog 1>&2`: standard output átirányítása standard errorba
 - ▶ `prog1 | prog2`: pipe, prog1 kimenetének prog2 bemenetére irányítása
 - ▶ `prog >> file`: standard output hozzáírása (append) a megadott fájlhoz

Egyszerű példák

▶ **echo, cat, tee**

- ▶ Paraméterként átadott szöveg kiírása (echo), illetve fájlok kiírása és összefűzése (cat). Gyakran használjuk a standard output átirányításával, vagy pipe-okkal együtt. A tee parancs a standard inputról másol a standard outputra, valamint a paraméterként megadott fájlokba is (adatfolyam elágaztatása).
- ▶ pl: cat program kimenetét átirányítjuk az f1 fájlba, így a standard bemeneten bevitt sorok az adott fájlba íródnak egészen a fájlvége jel (ctrl-d) beviteléig:
 - ▶ `cat >f1`

▶ **more, less**

- ▶ Fájlok kiírása úgy, hogy egyszerre egy képernyőnyi tartalom jelenik meg, illetve navigálási lehetőség biztosítása. A less a kifinomultabb változat.

▶ **head, tail**

- ▶ Fájlok első (head), illetve utolsó (tail) n sorának kiírása.

▶ **tr**

- ▶ Alapértelmezésben karakterfordítást végez (translate): az első paraméterként megadott karaktereket cseréli a második paraméterben megadottakra. Tartomány is megadható, pl. [0-9] a számokat jelenti, [a-z] a kisbetűket. Ha az első paramétere -d, akkor törli a második paraméterben megadott karaktereket. Pipe részeként vagy átirányítással használjuk.

▶ **wc**

- ▶ Kiírja a sorok, szavak és karakterek számát ("word count").

Egyszerű példák

▶ **cmp, diff, comm**

- ▶ Fájlok összehasonlítása: bájtról bájtra (cmp) vagy szöveges fájlokat sorról sorra (diff). A comm parancs két fájl közös sorainak kiíratására használható.

▶ **sort, uniq**

- ▶ A két parancsot általában együtt (egymásba pipe-olva) használjuk és ilyen sorrendben: a sort rendezi a bemenetet, míg a uniq a rendezett bemenet ismétlődő soraiból csak egyet-egyet hagy meg.
- ▶ A uniq paraméterezésével többféle működés is elérhető, pl. a sorok különféle számolása (pl. uniq -c), csak a többször szereplő (uniq -d), vagy az egyedi sorok kiíratása (uniq -u). A sort paraméterezésével számok és stringek rendezése is megoldható.
- ▶ Például az alábbi egymás után kapcsolt szűrők a jelszófájlt rendezik a 3. oszlop szerint (-k3) numerikusan (-n) csökkenő sorrendben (-r) és az utolsó két sor lesz az eredmény (tail -n 2). A jelszófájlból a mezők közti szeparátor a :, ami a rendezésnél a -t kapcsolóval adható meg:
 - ▶ `cat /etc/passwd | sort -t: -n -k3 -r | tail -n 2`

grep

▶ **grep, egrep, fgrep**

- ▶ Reguláris kifejezés-illesztő. A paraméterben (idézőjelben!) megadott reguláris kifejezésre (regexp) illeszti a bemenetet.
- ▶ Fontosabb paramétereit:
 - ▶ -A, -B: az illesztett sor környezetét (előző / következő, adott számú sorokat) is megmutatja
 - ▶ -v: fordított működést eredményez (nem illesztett sorokat mutatja)
 - ▶ -q: nincs output, csak a visszatérési értéket állítja be (if feltételeként szoktuk használni)
- ▶ **grep** és **sed** parancsok reguláris kifejezéseiben az operátorokat "escape-elni" kell
 - ▶ (különben karakternek tekinti őket a program)
 - ▶ pl: "\|" a vagy operátor, míg "|" a pipe karakter
- ▶ példák:
 - ▶ `$ echo "bcd" | grep "a.*"`
 - ▶ `$ echo "bcacb" | grep "a.*b"`
 - ▶ `bcacb`

sed

▶ sed

- ▶ Teljes funkcionalitását tekintve sorszerkesztő, mi reguláris fordítóként fogjuk használni.
- ▶ Erre az s parancsa szolgál:
 - ▶ `s/kif1/kif2/`
 - ▶ kif1 reguláris kifejezést fordítja kif2 kifejezésre mindazon sorokon, amelyekre kif1 illeszkedik.
 - ▶ a(z escape-elt) zárójelbe tett kifejezésrészletekre vissza lehet hivatkozni kif2 -ben a \1, \2, ... referenciákkal.
 - ▶ ha az s parancs záró / -je után még egy g paramétert írunk, akkor soronként többször is végez illesztést
- ▶ Példák:
 - ▶ `$ echo 'xxxaaaaxxx' | sed 's/aaa/bbb/'`
 - ▶ `xxxbbbxxx`
 - ▶ `$ echo "a0001b" | sed 's/a\([0-9]*\)b/x\1y/'`
 - ▶ `x0001y`

Reguláris kifejezések

- ▶ `c` Maga a `c` karakter, ha az nem speciális karakter.
- ▶ `\c` Kikapcsolja a `c` karakter speciális jelentését. Pl: `\[:` zárójel kezdődik
- ▶ `^` Sor eleje.
- ▶ `$` Sor vége.
- ▶ `.` Egy darab bármilyen karakter. (Az újsor kivételével minden karakter illeszkedik rá.)
- ▶ `[abc]` Bármelyik karakter a halmazból.
- ▶ `[^abc]` Bármelyik karakter, amelyik nincs a halmazban.
- ▶ `[a-z]` Bármelyik karakter a megadott tartományból.
- ▶ `r*` `r` reguláris kifejezés tetszőlegesen sokszor (akár 0-szor).
- ▶ `r+r` reguláris kifejezés 1-szer vagy sokszor. (extended regexp)
- ▶ `r?` `r` reguláris kifejezés 0-szor vagy 1-szer. (extended regexp)
- ▶ `r1r2` `r1` és `r2` egymás után úgy, hogy `r1` a lehető leghosszabban illeszkedjen.
- ▶ `r1|r2` `r1` vagy `r2`. (extended regexp)
- ▶ `(...)` egymásba ágyazott kifejezések. (extended regexp)
- ▶ `r{n}` `r` reguláris kifejezés `n`-szer megismétlődik. (extended regexp)
- ▶ `r{n,}` `r` legalább `n`-szer megismétlődik. (extended regexp)
- ▶ `r{n,m}` `r` legalább `n`-szer, legfeljebb `m`-szer megismétlődik. (extended regexp)
- ▶ `\(r)` `r` reguláris kifejezés önmaga, amire később hivatkozni lehet `\n` alakban.
- ▶ `\n` hivatkozás az `n`-edik `\(r)` reguláris kifejezésre.

Reguláris kifejezések: példák

- ▶ Az `/etc/passwd` fájlból írassuk ki az összes olyan sort, amelyben az 'r' és a 't' karakterek között tetszőleges számú 'o' szerepel:
 - ▶ `$ cat /etc/passwd | grep 'ro*t'`
- ▶ Írassuk ki az aktuális könyvtár összes olyan könyvtárát, amihez mindenkinek írási joga van:
 - ▶ `$ ls -l | grep '^d.....w.'`
- ▶ Írassunk ki minden olyan sort, amiben egymás után szerepel ugyanaz a betű:
 - ▶ `$ cat /etc/passwd | egrep '(.)\1'`
- ▶ Cseréljük le minden `.conf` fájlnev részletet `.CONFIG`-ra a kimeneten:
 - ▶ `$ ls | sed s/.conf/.CONFIG/`

Reguláris kifejezések: példák

- ▶ Első és második karakter felcserélése egy fájlban:

- ▶ `$ cat file1 | sed 's/\(.\)\(.\)/\2\1/'`

- ▶ Jelszófájl első két mezőjének felcserélése (mező szeparátor a kettőspont):

- ▶ `$ cat /etc/passwd | sed 's/^\([^:]*\) : \([^:]*\) : /\2:\1:/'`

- ▶ Számoljuk meg melyik login shell hányszor szerepel az /etc/passwd fájlban (utolsó oszlop), majd ezt rendezzük csökkenő sorrendbe és írjuk ki a két legelsőt:

- ▶ `$ cat /etc/passwd | sed 's/.*:\([^:]*\) / \1/' | sort | uniq -c | sort -n -r | head -n2`